

הפשטות שבצדקה

סיפר רבה של עיריית "פלוגאנה" שבאוקראינה - הגאון הרב חיים דב אוירבאך זצ"ל אודות מעשה שהיה ב"אוהל" בו טמונים רבי לייב מוכיח. בעל ה"תולדות יעקב יוסף" והיהודי הפשוט אשר קידש את ה"אוהל" בחלוקת צדקה לעניים.

פעם אחת התהלך רבי לייב מוכיח ע"י בית הקברות של עיריית "פלוגאנה" והפתעתו חש הוא בריח רחני מתוק אשר עולה מתוך אוהל שבתוך בית הקברות. מיד החליט הוא

לברר אצל אנשי החברה קדישא מי טמון כאן בחלקת האוהל. לשאלתו

לא הבינו את מי קברו והפטריו בפשטות "חלקה זו נרכשה ע"י אותו

יהודי פשוט מאנשי העיר ועדיין לא נקבר כלל. עודנו בחיים". סקרנותו

עתה גברה ביותר לילך אצל אותו איש ולעמוד על טבעו וטיבו ולמצוא

איזו דרך ייחודית סיגל לעצמו שכבר בעודו בחיים ריח של גן עדן יוצא

מחלקת חייו לעתיד. שאל אותו רבי לייב מוכיח אודותיו עצמו. ענהו האיש,

אינני יודע מה מיוחד בי חוץ מזה שכבר רכשתי לעצמי חלקת קבר בעודי

בחיי כדי לזכות לאריכות ימים ושנים. התעקש רבי לייב, אבל מהו פשר הריח

הייחודי העולה מחלקתך? אינני יודע, השיב בענוה. אבל אספר לך נוהג שאימצתי לעצמי.

בכל ערב ראש חודש, זמן כפרה וחשבון נפש, נוטל אני צרור מטבעות ומסבב איתם את

חלקת הקבר שקניתי, וחושב אני לעצמי "לאן אתה הולך", ולאחר מכן מחלק אני את הכסף

לעניים עמלי תורה בלבד. כך מנהגי שנים רבות, אולי בזה מתקדשת חלקת הקבר בעודי

בחיי שבה אקבר אחר מאה ועשרים שנים...

שמע זאת רבי לייב מוכיח, פנה אליו מיד ואמר לו, מכיון שיש ב"אוהל" מקום לשתי חלקות

קבר, אבקשך להיטמן אחר מאה ועשרים בשכנותך, אשלם על כך כמה שתחפוץ. אותו

האיש ניאות לבקשתו, וכך מכר לו את אותה החלקה עם שטר התחייבות מצידו של רבי לייב

לבל ח"ו ינושל הוא מחזקתו.

חלפו כמה שנים ורבי לייב מוכיח נסתלק לבית עולמו ביום כ"א טבת תקל"ג ונטמן ב"אוהל".

ידידו ורעה בעל ה"תולדות יעקב יוסף" חשקה נפשו ג"כ להיטמן ע"י רבי לייב ב"אוהל", אבל נודע לו שחלקה זו שייכת לאותו יהודי פשוט. הלך בעל ה"תולדות" ושטח בפניו את בקשתו להיטמן ע"י רבי לייב מוכיח. אך אותו יהודי פשוט הציג בפניו את אותו שטר התחייבות של רבי לייב מוכיח שחלקה זו מיועדת ומוקצית היא אך ורק עבורו. בעל ה"תולדות" התעקש שחלקו של היהודי פשוט לא ייגרע בעקבות זה שיטמנו אותו ב"אוהל". אכן, כך סוכם אף בשטר התחייבות שאף הוא ייטמן ב"אוהל". ובאמת, אחר שנסתלק בעל ה"תולדות" נטמן הוא בסמוך לדידו רבי לייב מוכיח.

לא עברו ימים ספורים ואף אותו יהודי פשוט נלקח לבית עולמו. בצוואתו נמצא כתוב שיקברוהו ב"אוהל", ואף השטרות החתומים המעידים על מקום החלקה מצורפים לצוואה. המסמכים הומצאו לאנשי חברה קדישא, אבל לצערם אין די מקום ב"אוהל" לחלקה שלישית ב"אוהל". מיד תהום

כל אנשי העיר על המאורע ששני צדיקי הדור נטמנו באותה חלקה ואילו הבעל

חוב עם שטר החוב בידו ואין מי שיפרע את התחייבותם!!!

כל המעשה הגיע לפני רבה של העירייה ה"ה הרב חיים דב אוירבאך זצ"ל. מיד שם פעמיו לעבר ה"אוהל" עם שני שטרות חוב שאותו יהודי אמר להיטמן לצידם והניח אותם על מצבות קבורתם ואמר "קיימו את שטר ההתחייבות". לבקשתו יצאו כל המלווים ואנשי הפמליא

החוצה. ויהי אחר שעה קלה כששבו ל"אוהל" הבחינו שקירות ה"אוהל" נטו לצדיהם וכך נוצר אפשרות לחלקה נוספת. כך אישרו שני צדיקי הדור שטר ההתחייבות שלהם.

בואו נא ונראה כמה גדולה אמונת החכמים שיקדה בו. ידע הוא שאין מקום ב"אוהל", אך כשהצדיק הבטיח, האמין והקב"ה קיים. כמה גדולה כוחה של צדקה!!! בפשטות, באמונה, ובצניעות ידע בחייו "כי לא ירד אחריו כבודו".

{שאל אביך ויגדך}

עת לדעת

א. נוהגים לכנות את חודש אב בשם "מנחם אב", הן בברכת החודש והן באגרות שלומים. הטעם, כדי שהקב"ה ינחמנו מאבלנו על חורבן ביהמ"ק. ועוד, כי בחודש זה נולד משיח ששמו מנחם. ועוד, כי הפרקים שבמגילת איכה הם בסדר א"ב. ומבקשים

אנו מהקב"ה שינחם א"ב כלומר שינחמנו מהנאמר במגילת איכה הערוכה בסדר א"ב

{ערוה"ש י"ד קכ"ו ט"ז. חת"ס. כנס"י}

ב. אף שאין אבילות לקטן מכל מקום אסור לגדולים לספר את הקטנים. הטעם, לפי שב"אבילות דרבים" מחמורים יותר. ומסתבר שאף תספורת חינוך הנעשה בהגיעו לגיל 3 לא יספר כיון שאפשר לדחותה לימים ספורים.

ג. בסעודה המפסקת בערב תשעה באב יש שנוהגים לאכול ביצה או לחם טבולים באפר.

{מגן אברהם תקנ"א סע"ק ל"ח}

{רמ"א תקנ"א ז. כנס"י}

כוס מלא ברכות והודאות
נשגר קמיה ידידנו הנעים והנכבד
ה"ה רבי בנימין יהב שיחי
על דאגתו ומסירותו המתמדת
להרות ולהשביע מדי ערב את עמלי התורה
יה"ר וזכות לימוד התורה תעמוד לו ולרעייתו
לבריאות הגוף והנפש

נא ללמוד להצלחת ורפואת
האחים הנעימים
ציון ופנחס בני סעדיה הי"ו
ימלא ד'
כל משאלות לבם לטובה ולברכה
אכ"ר

זכות לימוד התורה
לעילוי נשמת
ידיד ה' ואוהב לומדי התורה
שוי ישעיהו בן שמעון ז"ל
אשר סייע בצניעות ובסבר
פנים יפות
להחזקת התורה הקדושה
ת.צ.ב.ה.

הלימוד מדי ערב בבית המדרש "פעולת צדיק"
רח' סעדיה גאון 19 בין השעות 21.00 - 19.50 ערבית סמוך

לקביעת חברותות ותרומות 050-4111571 או 050-4121890
מרכז עמלים ע"ר מס' 580-665859 בנק פאגי (52) סניף 176 ח-ן 564813

בטאון קובעי עתים
מזנת ה-נה

שע"י כולל עמלי תורה - אלעד
בין המצרים תש"פ גליון י"א

עת לפתוח
הרב אריאל מלאכי שליט"א

הגאולה ברוממות תלמידי חכמים

ידועים דברי האור החיים הק' שכתב (בראשית מ"ט י"א. ויקרא י"ב ב') כי סיבת יציאת עם ישראל מהגלות תהיה בעסק לימוד התורה הקדושה. זאת אומרת אריכות הגלות הוא משום שעדיין חסר במילוי חובתנו בעסק התורה הקדושה. בודאי שומה עלינו לחקור דרכינו, עכ"פ את אחת הנקודות המביאות לשלימות לימוד התורה.

בספר "אבן שלמה" (עמ' רמ"ו) במלואי אבן הובאו דברי הגר"א חבר זצ"ל - תלמיד הגר"א, שביאר נפלא מה מביא את חוסר ההערכה לתלמידי חכמים. כי הנה ידוע שגלות החיל הזה הוא בגרמת שנאת חנם ועוון לשון הרע והוא פגם הדיבור. וכל זה נגרם לעם ישראל כתוצאה מאיסור ביטול תורה. וההקשר לכך הוא לפי דברי הגמ' בערכין (ט"ז:) עהפ"ס במשלי (ט"ז ד') "מרפא לשון עץ חיים", מה תקנתו שלא יבוא לידי לשון הרע, יטסוק בתורה.

תחילת גלות זו נעוצה כבר בחטא מי מריבת קדש, שם משה רבינו ע"ה הצטווה לדבר אל הסלע ולהוציא ממנו מים, אך לבסוף היכה את הסלע. ביאור הדבר, איתא בזה"ק שהמים שבסלע מסמל את התורה הקדושה, ועל שלא דיבר אל הסלע אלא היכחו נגרמה שכחת התורה. נמצא שהסלע נסתם, היינו גילוי אורות התורה נגנזו ואינם יוצאים מן הכח אל הפועל כי הנחש עומד כרוך על הסלע ביותר, וכדכתיב (משלי כ"ט כ"ז) "דרך נחש עלי צור". ולכן א"א להשיג את התורה הקדושה אלא רק ע"י עמל וטורח רב. וכשיגיע בתורה משיגים רק טיפין טיפין בבחינת אין אתה מוצא הלכה ומשנה ברורה במקום אחד.

כאן באה טענתו של הנחש הוא היצר הרע המפתה את האדם שביט כמה קושי וטורח בבחינת אמירת הרשע מה לך העבודה הזאת. ונוסף על הכל הוא שהתורה העידה כי לא ידוע קבורתו של משה, וידוע שנשמת משה רבינו ע"ה הוא מאיר בכל דור בגשמות הצדיקים, אבל עדיין הוא בהעלם גדול. וע"ז בא הנחש אשר רגליו נקצצו והוא בבחינת שקר אין לו רגלים, ומ"מ נדבק הוא לתורה להניא לב העם שלא יתייגעו בתורה הקדושה. וטעם דביקותו לתורה כי היא אמת כדכתיב (משלי כ"ג כ"ג) אמת קנה ואל תמכור.

ואכן, פתוי נוסף יש לו לנחש באומרו לאדם כמה עניים הם מארי תורה, אין להם כמה להתפרנס כבוד, ומשפיל ערך העמלי תורה עד שבעוונותינו הרבים אף בקרב שומרי מצוות מנבזים הם התלמידי חכמים בקרב מרבי כסף וזהב. ולכן דוקא בגלות הזו הנחש מתגבר ביותר, כי כאשר עמודי התורה ירופפו מוצא לו הנחש מקום להתגדר בו.

אך דוקא הגאולה לא תבוא אלא בזכות עסק התורה שנאמר (זכריה ט' ט') "עמי ורוכב על חמור" ועליו נאמר (ישעיה נ"ג ג') "בזה וחדל אישים". כי התלמידי חכמים הם מבזוים בעיני העם והחמור רומז על עסק התורה כדברי הגמ' בע"ז (ה): לעולם ישים אדם עצמו לדברי תורה כשור לעול וכחמור למשא. וכמו שמצינו על יששכר "יששכר חמור גרם". והיינו כי כל לחמו של הנחש הלא אינו אלא מן העפר "כי נחש עפר לחמו". והעפר מסמל את החומריות והאריציות ברמה השפילה והנמוכה ביותר, כי בנבראים הוא הדבר התחתון ביותר, ללמדנו שהעוסק בהרביית כסף וזהב אינו אלא אדם הירוד ביותר. ותקנתו היא רק ע"י שיוביל את הנחש למים, כי במים אין כוחו להזיק, כי ידוע. ואין מים אלא תורה כדכתיב "היו כל צמא לכו למים".

אכן, אף כנגד זה הנחש מפתה את האדם באומרו כי הנה לא נודע מקום קבורת משה ללמד את האדם כי לא נדע את קץ הגלות. אבל שוברו בצידו, כי ברגע שנתיאמץ בלימוד התורה אזי נשמתו של משה רבינו מאירה בחכמים שבאותו הדור ואז יבוא "שילה" בגימטריא משה.

יה"ר שבזכה לרומם קרבנם של עמלי תורה ובזכותם נחיש הגאולה בעגלא ובזמן קרוב. אכ"ר.

68
לעת

בתקופת הזמן, עומדים אנו שוב בימים של חתבונות, על חורבן שני בתי מקדשות, מקור השפע ומעון הברכות אשר יצאו ממנו והשקו את העולם כולו, זאת חסרנו. כאשר ההשלכה היא אף על הדברים הגשמיים והטבעיים, כמובא בילקוט שמעוני [תהלים רמז תרל"ז] מיום שחרב בית המקדש בוטל טעם הפירות, ויש אומרים בוטל שומן הפירות.

הן שבר על שבר השברנו בעת הזו, בימי בין המצרים, התעצמה המגפה, ומפילה רבים וטובים למשכב, בתי כנסיות מדלדלים מצפופי הקולות של תינוקות של בית רבן. ובמקביל בתי מדרשות - חלקם סגורים, וחלקם למחצה לשליש. חסרנו קולות לימוד התורה.

אך אין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים. תופסים אנו אומנות אבותינו בידינו, אמנות התפילה ולימוד התורה ביתר שאת וביתר עוז.

ואכן, עם ישראל מתגלה במעמדו הרם, כי על אף שישנם המנועים מללמוד בצוואת פנים אל פנים מ"מ הקביעות בבית מדרשנו פועלת בחלקם אף ממקום ביתם ומושבם, ומוסיפין כח בעולם בכף גדושה יתר על הנצרך, ובכך מקדשים אנו את שמו של הקב"ה.

אין ספק שזהו הדבר המבטא את הקשר הנצחי של עמ"י לקב"ה, אשר בכל עת ובכל מצב הקביעות נמשכת, ואף הדבר המבטא שהחיבור האמיתי בין איש לרעהו אינו בלשון ושפת מרעים אלא אך ורק ע"י לימוד התורה, כי אין כתורתנו הקדושה אשר היא המלכדת ומאחדת בין אדם לחבירו.

בזאת, ירא ה' וישקף עליו ממרום על דל שפלותינו, כי צורבי התורה אווזים בחוזקה בעץ החיים כדי להתקשר בצרור החיים הרחניים, ובה יחוס וירחם עלינו להוציאנו מאפילה גשמית ורוחנית כאחת לאור גדול עצום ורם, ונשתחרר מהמיצרים לגאולת הגוף והנפש.

יהי רצון וזכות החיזוק בלימוד התורה תחיש הגאולה ובזכה לראות בנחמת ציון ובגן אריאל. אכ"ר.

העורך

"עת לשוה"

שיחת חיזוק מעובדת ע"פ "שפתי חיים"
המשיגה הגאון הצדיק רבי **חיים פרידלנדר** זצוק"ל
מנהל רוחני ישיבת פוניבז'

תשעה באב יראה ואמונה

רבינו ראה מיתתו של רבי עקיבה ושאל לקב"ה "זו תורה זו שכרה?". ענה לו הקב"ה, שתוק! כך עלה במחשבה לפני. וכבר ביארו רבותינו בעלי המוסר כי רבי עקיבה נידון במידת הדין, כי הלא העולם נברא במידת הדין, ורק שהקב"ה ראה שאין העולם מתקיים שיתף מידת הרחמים. אמנם אצל הצדיקים הבוטחים בטחון גמור בהשגחת הבורא יתברך, אצלם מידת הדין היא המידה הנכונה ללא שיתוף של רחמים, כי הם הגיעו לרמה שיוצאים שמפי עליון לא תצא הרעות והטוב.

ח. תשעה באב הוא יום מיוחד להתבונן ולרכוש יראת ה' אמיתית ע"י תפיסת השגחת הבורא יתברך שהיה בעת ההיא בזמן הזה בהנהגה חריגה ומדוקדקת ביותר לפי מעשינו, וככל שנעמיק יותר באמירת הקינות באופן הציורי והמוחשי כך נפנים ונתקרב יותר אל הבורא יתברך. ובזה נבין דברי הגמ' בתענית (ל): "כל המתאבל על ירושלים זוכה ויראה בשמחתה" ולא אמרו זכה ויראה בשמחתה אלא "זוכה ורואה". וכן העיר בחי' החת"ס שם. וביאר החת"ס לפי הפסוק וימאן להתנחם. ופרש"י כי אין מקבלין תנחומין על החי. ולכן כאשר אדם יושב ומקונן על חורבן הבית ואינו מקבל תנחומין זאת אומרת שביט המקדש קיים למעלה ורק שאיננו בניו כאן בעולם הזה, ובזה זוכה כבר כעת ורואה בשמחתה כי הוא מבין מה חסרנו ומה יתווסף בבנין הבית.

ט. ואם נשים לב, כל תהליך תקופה זו נעשה חמור מזמן לזמן. מיום י"ז בתמוז ישנם חומרות בהלכה שלא ילך בשעות מסוימות בדרכים כי אז שולט וכו' ולא יכו התלמידים. ביום ר"ח מנחם אב כבר נאמר למעט בשמחה. בשבוע שחל בו ת"ב כבר אסור בכיבוס ותספורת מדינא. בערב ת"ב אסור בבשר ויין. בסעודה המפסקת ראוי לאכול ע"ג הקרקע כר' יהודה ברבי אלעאי כמת המוטל לפני האדם. אז נכנס התענית ויושבים ע"ג הקרקע. ואילו כשמגיעים בדיוק לשיאו של שעת חורבן הבית שהיה ביום התשיעי לעת ערב, דוקא אז מתרוממים מהקרקע ומתפללין מנחה ואומרים דברי נחמות. ובהכרח שאחר שאדם הפנים בעבודת הימים הללו מהי השגחת ה' יתברך שלא בדרך הרגילה, או אז, חשים קרבת אלדים לי טוב. וזו הנחמה הגדולה ביותר.

שהעונש יבוא ברמה חריגה שלא כדרך הטבע. וכמו"כ מצינו במכילתא עהפ"ס "וימירך ה' נאדרי בכח" שכשישראל עושין רצונו של מקום מידת שמאל נהפכת לימין. ולכאן כיצד שמאל נהפך לימין. אלא, אצל הצדיקים אף מידת הדין הפוגעת קשות בעמ"י זה לטובת עמ"י. וה"ו להיפך הקב"ה הופך מידת החסד שהיא ימין לשמאל ודין, והקב"ה משתמש במידת החסד דרך העונש, וזהו טובתן של צדיקים.

ה. וזו היתה המכה בחורבן הבית, כי אף אומות העולם לא האמינו שתהיה כזו היתכנות שהבית יחרב וכדברי ירמיה הנביא "לא האמינו מלכי ארץ וכל יושבי תבל כי יבוא צר ואויב בשערי ירושלים". ואכן, מטרת החורבן להביא את עמ"י להתבוננות מדוע המכה יצאה מגדר דרך הטבע והנהגה התדירה. משום כך התקינו לנו קינות ארוכות המתארות באופן חושי את מידת הדין, כי כדי להשפיע על נפש האדם שיבוא לשינוי התנהגותי ותפיסתי בפועל אין דבר שיעזעזע אותו אם לא ע"י ציור מוחשי.

ו. באחת הקינות אומרים "בצאתי ממצרים - בצאתי מירושלים". המסר מקינה זו להעמיד במראה אחד מול השני מהו היופי ההוד וההדר שביציאת מצרים לעומת השפלות ביציאה מירושלים. דהיינו בצאתי ממצרים רואים "כי שש ה' עליכם" ובצאתי מירושלים רואים את "שישי ה'". כלומר את ההשגחה הפרטית והנסים ונפלאות שהיו מוחץ לגדר הטבע מול ההשגחה והנהגה המיוחדת שהיה בחורבן הבית. הצד השווה שבהם ההנהגה שלא בדרך הטבע, ורק כל אחד היה לצד אחר. אמנם הלימוד משניהם שווה, שאת אותה נקודת חיזוק באמונה ויראה אפשר לשאוב מחורבן הבית בדיוק כמו מיציאת מצרים.

ז. לימוד זה הוא לאורך כל הגלויות, ולכן הוספו קינות שונות שאינם מענין החורבן כעשרה הרוגי מלכות וחנה ושבעת בניה וכו', כי לאורך כל הדורות נדרשים אנו לראיית המבט האמיתי ולחוש בהשגחת ה' יתברך כתוצאה ממעשינו. ממעשה עשרה הרוגי מלכות למדים אנו מהו משקל של כל מעשה ופרט הקטן ביותר שהיה בחטא מכירת יוסף, כי הלא צורת יציאת הריגתם למלכות היה באופן מחריד גם בעיני בתו של הקיסר שהתחננה ובכתה לאביה להמתין ביציאת גשמתו של רבן גמליאל. זו היתה מידת הדין מתוחה בצורה איומה ביותר. עד כדי שמשה

א. ידועים הדברים בשם רבי ישראל סלנט זצ"ל שהיה אומר שביום תשעה באב אפשר לעלות ביראת שמים לא פחות מיום הכפורים. כי לכל זמן יש את סגולתו המסייעת להתקרב אל הקב"ה, וכיום הכפורים כן יום תשעה באב.

ב. הנה, אחד הדברים העיקריים ביום תשעה באב הוא אמירת הקינות ומגילת איכה, בהם אנו מפרטים לפרטי פרטים את צרות החורבן, הגלות, ועשרה הרוגי מלכות. אכן, מהי העבודה שלנו להסיק הלכה למעשה מתוך אריכות הקינות הללו. ראשית, רואים את אזרת התורה (דברים כ"ח ב"ט) "והפלה ה' את מכותך ואת מכות זרעך". ופרש"י מופלאות ומובדלות משאר מכות. ובמה הן מופלאות? "מכות גדולות ובאמנות וחליים רעים ובאמנים". דהיינו המכות והעונשים נעשו שלא בדרך הטבע והנהגה הרגילה, וכן לשון הפסוק "והפלה" כי הוא פלא. ומכאן רואים אנו שכשם שיש השגחה מיוחדת לטובה כך יש השגחה מיוחדת במכות וחליים רעים. ומדוע? אומר הפסוק "אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת הכתובים בספר הזה ליראה את השם הנכבד והנורא הזה את ה' אלדיך". כלומר, הקב"ה משתמש במידה של מכות פלא כיון שחסר ביראת ה', ולא מקיימים את מצוות ה' מתוך יראת שמים.

ג. על איזו דרגה התורה תובעת שיש חוסר ביראת ה'? "ליראה את ה' הנכבד והנורא", היינו יראת הרוממות. ומהו העונש. "והפלה ה' את מכותיך", והיינו שהעונש יביא את האדם ליראת העונש, אבל מתוך כך יבוא ליראת הרוממות, כי אף ע"י יראת העונש "סביביו נשערה מאד". ורואים כאן מידת הדין של הקב"ה שביא לידי יראת הרוממות. וכן כתב רש"י (ויקרא י' ג') "כשהקב"ה עושה דין בצדיקים מתיירא ומתעלה ומתקלס". זאת אומרת הלימוד מעונש החורבן הוא שע"י ראיית קושי הגלות שזוהו עונש חריג מהנהגה הרגילה זה יחזק את האדם אף באמונה בה' יתברך, כי יראה ואמונה תלוים זב"ז.

ד. וכן בהמשך התוכחה כתוב בפסוק "והיה כאשר שש ה' עליכם להיטיב אתכם ולהרבות אתכם" יש כאן "שש" ו"להיטיב". אדם שנמצא בשמחה וששון הוא חש התרוממות הנפש, ואף כאן הקב"ה שש ומיטיב שזוהו בהנהגה חריגה. ועבור מה מיועדת ההטבה הזו? "כן ישיש ה' עליכם וגו'". והיינו שאם לא מכירים את ההנהגה של הקב"ה לטובה, אזי נבין זאת בדרך הקשה,

ביזוי תלמידי חכמים

"עת לכתוב"

אחד הרבנים שליט"א

הידושים מבי מדרשא

אותה הרי היא קרויה תורת ה' ורק אחר שעוסק בתורה ק' הוי תורה דיליה. ודברי הגמ' שם מוסבים כלפי דין ת"ח שמחל על כבודו, כבודו מחול. ועיי"ש בפרש"י ובמרש"א שם בח"א. ועפ"י יוצא חידוש לדינא שאדם הלומד תורה ואינו מחדש בה חידושים איננה תורה דיליה אלא תורת ה', והפוגע בכבודו אין הת"ח יכול למחול על כבודו. ודוק. וכן ראיתי כן לדינא בשו"ת חקרי לב ובאור שמח. [אינני זוכר כעת מקורם]. וע"ע כיוב"ז בשו"ת יביע אומר (ח"ו חו"ד סי' כ"א) שהביא שיטות שרק ת"ח שהוא בגדר מרא דכולא תלמודא רשאי למחול על כבודו. ולמעשה פליג ע"ז לדינא.

ה. ועכ"פ חזין מכל השיטות הנז"ל שיש מצב שאין הת"ח רשאי למחול על כבודו, וזה תלוי במודד שהגמ' הציבה לנו האם התורה תורתו דיליה או תורת ה'. והשתא דאתי להכי יש לישב באופן נפלא מהי סיבת חורבן הבית, שאכן העם היה מבזה את הת"ח שבאותו הדור, ויתכן מאד שהעם ביקש את סליחתם ולגודל ענוותנותם אף מחלו על כבודם, אמנם החיסרון שלהם היה שהם לא בירכו בתורה תלילה וא"כ נמצא שאין התורה תורתם דידהו אלא תורת ה', וממילא אינם רשאים למחול על כבודם. ובזה פשוט דשני המאמרים שביזו ת"ח ולא בירכו בתורה תחילה הם ב' דברים המשלימים זא"ז.

ו. ואם כנים אנו בדברינו יש להוסיף ולומר דזהו עומק לשון הפסוק בסיבת חורבן על עזבם "את" תורתו, דהו"ל למיכתב על עזבם תורתו. וי"ל דריבוי "את" מרבה ת"ח כדאיתא בגמ' בפסחים ובב"ק, דהיינו שהת"ח למדו תורה אבל לא בירכו, ולא למדו תורת ה' כדי שיהיה תורתם שלהם, וזהו עזיבת התורה. וממילא אף עם ישראל כשביזו את הת"ח הם פגעו בתורת ה', ולכן נקט הפסוק "תורתו" ולא תורה סתם, כי ללא ברכות התורה התורה שייכת לקב"ה ולא לחכמי ישראל. וזהו נגד תקנת חכמים לברך "אשר בחר בנו ונתן לנו וכו'", כי ללא ברכה הקב"ה לא נתן לנו במתנה. וכמבואר.

א. בשבת (ק"ט): לא חרבה ירושלים אלא על שביזו בה תלמידי חכמים שנאמר ויהיו מלעיבים במלאכי האלדים. ויש לעיין ממאי דאיתא בגדרים (פ"א). ובב"מ (פ"ה): עהפ"ס ויאמר ה' על עזבם את תורתו, ואז"ל דבר זה נשאלו הנביאים והחכמים על מה אבדה הארץ ואין מגיד עד שבא הקב"ה ואמר על עזבם את תורתו. ופ"י בגמ' דהיינו שלא בירכו בתורה תחילה. והנה שני הפסוקים מדברים מחורבן בית ראשון, ואעפ"כ מבואר ב' סיבות שונות לסיבת החורבן.

ב. ובמבט ראשון ו"ל ע"ד מש"כ התוס' בב"מ (ל): על הא דאיתא התם לא חרבה ירושלים אלא על שהעמידו דבריהם על דין תורה. ומבואר שם שלא עשו לפנים משורת הדין. והק' שם התוס' דביומא (ט): אמרי' דבית שני נחרב בעוון שנאת חנם. ות"י התוס' "וי"ל דזה וזה גורם". וה"ה בנידוד י"ל דזה וזה גורם. [אכן על עצם קו' התוס' שם י"ל באופן פשוט שיסוד שנאת חנם מושתת על עצם מחשבת האדם החי לעצמו ללא רגישות לזולתו, וכל חיסרון באהבת חנם כמורה היא שנאת חנם. ולכן מכח חוסר אהבת חנם פעלו הם רק במידת הדין ולא לפנים משורת הדין].

ג. אכן נראה לבאר נפלא ע"ד הפלפול, כי הנה ידועים דברי האחרונים שברכות התורה [עכ"פ חלקם] אשר נתקנו קודם לימוד התורה הם בגדר ברכות הנהגין [כבר כתבו ע"ז מרגן הקה"י והאור לציון, וכ"ה בס' דברי מנחם (סי' כ"ב) לרבי מרדכי מנחם מסאלוניקי]. והנה בכל ברכות הנהגין איתא בברכות (ל"ה). דמחד כתיב לה' הארץ ומלואה ומאיך כתיב הארץ נתן לבני אדם. ואמרי' לא קשיא הא קודם ברכה הא אחר ברכה. והיינו שהאוכל ללא ברכה קודם אכילתו הרי הוא כאילו מעל וגזל את הקב"ה.

ד. ולפ"ז הלומד ועוסק בתורה ק ללא ברכות התורה קודם לימודו הרי הוא בגדר גזל את תורת הקב"ה ואיננה תורתו דיליה. ונטעים זאת בס"ד ע"פ המבואר בקדושין (ל"ב): ובע"ז (י"ט). דהתורה קודם שאדם לומד

לידידנו הרב
דוד אפרתי
שליט"א
לרגל הולדת
בנו בשעטו"מ

לידידנו הר"ר
דוד טייירי
שליט"א
לרגל הולדת
נכדו בשעטו"מ

לידידנו רבי
בנימין יהב
שיחי
לרגל הולדת
נכדו בשעטו"מ

לידידנו רבי
שי מדינה
שיחי
לרגל יכנס בנו ינון
לעול תורה
ומצוות

שלום בגימטריא עשו. והתורה קרויה שלום כדכתיב שלום רב לאוהבי תורתך. ללמדנו כאשר ישראל פורקים עול תורה כוחו של עשו גובר. אמנם הגאולה תבוא בזכות עסק התורה הקרויה שלום ואז נכנע כוחו של עשו. וזהו השלום האמיתי בבחינת אין למו מכשול הוא היצה"ר כדאיתא בסוכה (ב"ב).
{חומת אגף לחיד"א פ' יתרו אות ח' }

עת סגולה